

PROSJEKTPLAN

Kommune:
Flere

Prosjekt:
Trønderenergi

Prosjektleder:
Frode Singstad

Prosjektnr.:
-

Styringsgruppe, dato:
21.08.2013

Selskapskontroll i TrønderEnergi

1. INNLEDNING

Kontrollutvalgene i 20 av TrønderEnergis eierkommuner¹ har bestilt en selskapskontroll av TrønderEnergi. Denne prosjektplanen danner grunnlaget for gjennomføring av kontrollen. Planen er utarbeidet av prosjektgruppen (Magnar Andersen, Trondheim kommunerevisjon og Frode Singstad, prosjektleder, Revisjon Midt-Norge IKS) og vedtatt av styringsgruppen (Monica Larsen Torvik, Fosen kommunerevisjon IKS, Inge Storås, Revisjon Midt-Norge IKS og Per Olav Nilsen, leder, Trondheim kommunerevisjon). Planen er utarbeidet med utgangspunkt i den prosjektskissen kontrollutvalgene har gitt sin tilslutning til.

2. BAKGRUNN

TrønderEnergi er et offentlig selskap eid av flere kommuner i Trøndelagsregionen. De kommunale kontrollutvalgene skal påse at det utføres kontroll med kommunalt eide selskaper, herunder påse at den som utøver eierinteressene i selskapet gjør dette i samsvar med de forventninger og føringer som eierne har satt for selskapet. I tillegg kan selskapskontroll også omfatte forvaltningsrevisjon. Dette innebærer kontroll av om selskapets økonomiske styring og måloppnåelse er i samsvar med eiernes forventninger og føringer, og om selskapet drives i samsvar med lover og regler for virksomheten.

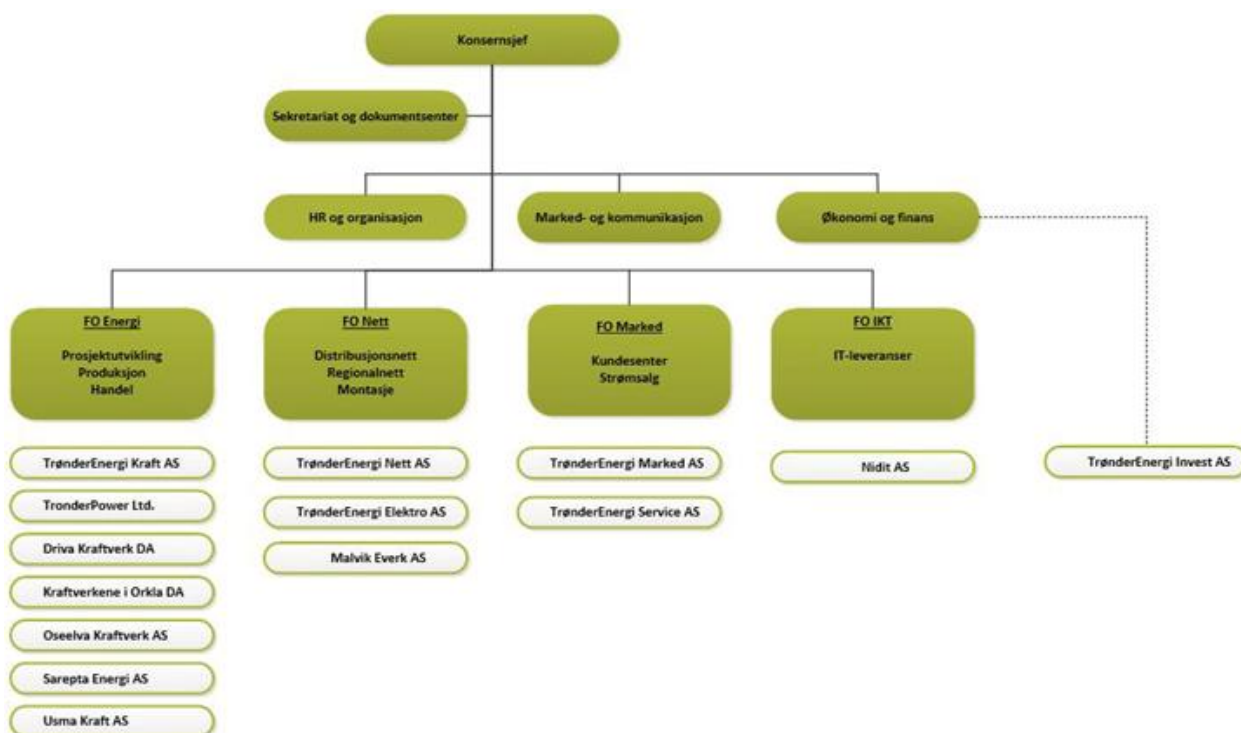
Konsernet TrønderEnergi består i dag av 11 selskap som er organisert i fire forretningsområder (se figur på neste side). Disse er forretningsområdene a) Energi, b) Nett, c) Marked og d) IKT. Forretningsområdet Nett drives ikke i konkurranse med andre aktører og er å anse som en monopolvirksomhet. Virksomheten er underlagt energiloven der det er krav om funksjonelt skille mellom nettvirksomheten og den øvrige delen av konsernet. Nettvirksomheten til TrønderEnergi har over 100.000 kunder, og er underlagt særskilte krav til funksjonelt skille etter energiloven.

¹ Trondheim, Melhus, Orkdal, Klæbu, Snillfjord, Agdenes, Hitra, Skaun, Hemne, Meldal, Midtre Gauldal, Frøya, Selbu, Malvik, Holtålen, Oppdal, Ørland, Rissa, Åfjord og Osen

PROSJEKTPLAN

Kommune: Flere Prosjekt: Trønderenergi Prosjektleder: Frode Singstad Prosjektnr.: - Styringsgruppe, dato: 21.08.2013

Figur: Konsernorganisering, TrønderEnergi

Kilde: tronderenergi.no

Energiloven – oppfølging av tilsyn fra NVE

I følge tilsynsmyndighetene (NVE) hadde selskapet i 2012 følgende avvik:

1. Brudd på kravet om funksjonelt skille knyttet til at konsernet ga stoppordre for MAFI-prosjektet.² Konsernledelsen instruerte dermed nettselskapet til å ta avgjørelser som fremmet konsernets interesser og ikke nettselskapets interesser
2. Brudd på kravet om funksjonelt skille knyttet til avdeling Merke.³ Avdeling Merke hadde en uklar rolle i organisasjonen og har gitt konkrete innspill til informasjon fra nettselskapet til nettselskapets kunder.
3. TrønderEnergi Nett hadde brutt omsetningskondisjonens vilkår 3.6, jf. forskriften om måling, avregning og samordnet opptreden ved kraftomsetning og fakturering av netjtjenester.

² MAFI-prosjektet er et arbeid nettselskapet iverksatte for å effektivisere og konkurranseutsette konsernfunksjoner som kundesenter og fakturaservice.

³ "Merke" er en markedsavdeling på konsernnivå.

PROSJEKTPLAN

Kommune: Flere Prosjekt: Trønderenergi Prosjektleder: Frode Singstad Prosjektnr.: - Styringsgruppe, dato: 21.08.2013

4. TrønderEnergi Nett har brutt kravet til nettselskapets nøytralitet, ved samfakturering med enkelte kraftleverandører og at nettselskapet ikke tillater samfakturering med alle kraftleverandører.

NVE har vurdert bruddene til å omhandle tre ulike typer forhold:

- Krav til funksjonelt skille
- Krav til nettselskapets nøytralitet
- Krav til rutiner og program for overvåking av nettselskapets nøytralitet

Prosjektgruppen har i forbindelse med planleggingen vært i møte med NVE. Møtet ga god informasjon om NVEs tilsyn med konsernet generelt og nettselskapet spesielt. Møtet ga ikke grunnlag for å endre den innrettingen vi har skissert i prosjektskissen. I møtet kom det fram at NVE vurderte å utstede dagmulkt til TrønderEnergi Nett for manglende retting av avvik fra tilsynene. Årsaken er etter hva vi forstår at datasystemene fremdeles ikke fungerer etter NVEs forskrifter, noe som innebærer at kunder fremdeles ikke får byttet kraftleverandør på riktig måte. På grunn av dette klarer ikke TrønderEnergi Nett å overholde tidsfristene for leverandørskifter. Tilsvarende tekniske utfordringer gjør også at TrønderEnergi Nett ikke har kunnet tilby samfakturering med kraftleverandørene.

I møtet kom det videre fram at NVE har mottatt klager på at TrønderEnergi Marked bruker TrønderEnergi Netts database for å oppsøke kunder. Det er i strid med kravet til nøytralitet og funksjonelt skille. Ifølge NVE var det ikke planlagt nye revisjoner (tilsynsbesøk) på dette grunnlaget, men de hadde ikke lukket tilsynssaken.

Etter prosjektgruppens syn er det grunnlag for å undersøke nærmere hvilke tiltak selskapet har iverksatt for at virksomheten skal drives i tråd med energiloven med forskrifter, og hvilke tiltak som iverksettes for å sikre at virksomheten også frem i tid er i tråd med gjeldende regelverk. Se nærmere under beskrivelsen av problemstillingene 6-8.

Eiernes ansvar

De kommunene som har eierandeler i TrønderEnergi, har på sin side et ansvar for oppfølging av selskapet. Prinsipper for god eierstyring tilsier at eierne har en klar og tydelig målsetting med sitt eierskap i selskapet. Videre er det sentralt at disse målsettingene ligger til grunn for hvordan eierkommunen utøver sitt eierskap, og at eierrepresentantene er kjent med de styringssystemene som gjelder for den aktuelle

PROSJEKTPLAN

Kommune: Flere Prosjekt: Trønderenergi Prosjektleder: Frode Singstad Prosjektnr.: - Styringsgruppe, dato: 21.08.2013

selskapsformen. Eierutøvelsen skal skje i rette fora, formell generalforsamling og uformelle eiermøter, og ikke ved påvirkning av styremedlemmer. Offentlige eiere kan sies å ha et særlig ansvar for å påse at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar, og at selskapene har et bevisst forhold til etiske problemstillinger i driften. Dette er forhold vi vil belyse ved intervju med eierrepresentanter og selskapets ledelse, og gjennomgang av protokoller og dokumentasjon.

Konsernet har videre vært inne i en sterk ekspansjon på en rekke områder. Dette gjelder både utvidelse av nettdelen av virksomheten, og ved oppbygging av aktiviteten på nye virksomhetsområder. Et relevant spørsmål er om denne ekspansjonen er forankret hos eierne, og ikke minst på hvilket beslutningsgrunnlag ekspansjonsstrategiene er vedtatt. Har eierkommunene tatt aktivt stilling til om de ønsker denne utviklingen for selskapet? Har ekspansjonen gått ut over selskapets avkastning, og er i så fall det i forståelse med eierne?

Ved overtakelse av nettet er det blant annet for Trondheimsregionen sagt at dette ikke skal føre til høyere nettleie, fordi selskapet med større nettmarkedet vil få syneregieffekter. Dette er svært viktig for kundene i Trondheimsregionen, og har fra politisk hold blitt framsatt som en forutsetning for ekspansjon og overtakelse av nett. Det er derfor interessant å belyse hvilke synergieffekter dette har gitt.

Endelig er det sentralt å vurdere om TrønderEnergi har etablert de nødvendige styringssystemene på overordna nivå for å sikre at konsernets aktivitet er hensiktsmessig for å nå de kravene og forventningene eierne stiller til selskapet.

PROSJEKTPLAN

Kommune: Flere
Prosjekt: Trønderenergi
Prosjektleder: Frode Singstad

Prosjektnr.:
-

Styringsgruppe, dato:
21.08.2013

3. PROBLEMSTILLINGER

Redegjørelsen foran innebærer at prosjektet vil ha en todelt innretning. Den første delen retter seg i hovedsak mot eierne, eierstyringen og selskapets styringssystemer på konsernnivå. Den andre delen retter seg mot forholdet mellom konsernet og nettselskapet, og har som formål å redegjøre hvordan de ivaretar kravene til funksjonelt skille og nøytralitet etter energiloven. I det følgende presenterer vi de problemstillingene vi har utarbeidet for undersøkelsen.

3.1 EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

Et sentralt prinsipp ved godt kommunalt eierskap er at kommunen har en bevisst holdning til hvorfor de eier de selskapene de gjør, og hva de vil med eierskapet. Prinsipper for god eierstyring fremkommer i Kommunenes Sentralforbund sine anbefalinger for eierstyring og anbefalinger gitt av Norsk Utvalg for Eierstyring og Selskapsledelse (NUES). Hovedproblemstilling for denne delen av undersøkelsen er:

- **Er eierstyring og selskapsledelse i TrønderEnergi i samsvar gitte anbefalinger og eiernes forventninger?**

Dette vil bli belyst ved å svare på følgende spørsmål:

- Har eierkommunene tydelige målsettinger med sitt eierskap i TrønderEnergi?
- Utøver eierkommunene sitt eierskap i tråd med aksjelovens prinsipper og øvrige prinsipper for godt eierskap?
- Hvordan sørger eierne og selskapet for at virksomheten ivaretar sitt samfunnsansvar?
- Bidrar eierkommunene til å utvikle selskapets strategier, og har selskapets strategier reell forankring hos eierkommunene?
- Er det etablert styringssystemer som sikrer at konsernet aktivitet er hensiktsmessig i forhold til de krav og forventninger som er stilt til selskapet, og hvordan er etterlevelsen av disse?

PROSJEKTPLAN

Kommune: Flere Prosjekt: Trønderenergi Prosjektleder: Frode Singstad Prosjektnr.: - Styringsgruppe, dato: 21.08.2013

3.2 ENERGILOVENS KRAV TIL FUNKSJONELT SKILLE

Det følger av energiloven at TrønderEnergi må kunne dokumentere at virksomhetene er organisert og drevet med et funksjonelt skille mellom selskapets monopoldel (nettselskap) og konsernets øvrige virksomheter. Hovedproblemsstilling for denne delen av undersøkelsen er:

- **Hvordan ivaretar TrønderEnergi kravene til funksjonelt skille og nøytralitet etter energiloven?**

NVE har tilsynsmyndighet på området og problemstillingen vil bli belyst ved å svare på følgende spørsmål:

- Hva gjør TrønderEnergi for å lukke de avvikene som NVE har påpekt.?
- Hvordan sikrer TrønderEnergi seg fremover at kravene til funksjonelt skille og nøytralitet blir ivare tatt?
- Hvordan dokumenterer TrønderEnergi at nettselskapet ikke blir feilbelastet kostnader som berører andre deler av virksomheten?

4. KILDER TIL REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er den standarden som eiernes og konsernets praksis måles mot. Kriterier skal utledes av autoritative kilder. Kilder for revisjonskriterier i denne kontrollen er aktuelle føringer gitt av eierne, konsernets vedtekter, prinsipper for god eierstyring⁴, økonomisk teori, prinsipper for internkontroll, samt relevante lover og forskrifter.⁵ I tillegg kan det være aktuelt å utlede kriterier ut fra de krav som selskapet selv har vedtatt eller målsettinger som selskapet har fremmet overfor eierne.

⁴ Aktuelle kriterier hentes fra Kommunenes Sentralforbunds anbefaling om eierstyring, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak, samt anbefalinger gitt av Norsk Utvalg for Eierstyring og Selskapsledelse (NUES). Styret i TrønderEnergi AS har vedtatt at eierstyringen og selskapsledelsen skal bygge på prinsippene i NUES.

⁵ Aktuelle lovklider for kriterier vil være Energiloven, avregningsforskriften (FOR 1999-03-11 nr 30), NVE's tilsynsrapporter/pålegg og Lov om offentlige anskaffelser med mer.

PROSJEKTPLAN

Kommune:
Flere

Prosjekt:
Trønderenergi

Prosjektleder:
Frode Singstad

Prosjektnr.:
-

Styringsgruppe, dato:
21.08.2013

5. AVGRENSNINGER

Som problemstillingene skisserer vil vi fokusere på utvalgte deler av TrønderEnergi sin virksomhet. Utover de avgrensningene som følger av problemstillingene og kriteriene, vil vi legge til at ytterligere avgrensninger eller endringer i innrettingen kan bli gjort etter innledende møter med konsernledelsen.

6. FRAMDRIFT

Oppstartmøte med konsernledelsen er planlagt til første uke i september, mens hovedtyngden av data-innsamlingen er planlagt utført i oktober - november.

I den prosjektskissen som kontrollutvalgene tidligere har gitt sin tilslutning til, er det forutsatt at rapport fra selskapskontrollen skal leveres innen 31.12. Prosjektgruppen har av ulike årsaker ikke kunnet starte arbeidet med kontrollen før nå, og det innebærer at vi dessverre ikke ser oss i stand til å gjennomføre kontrollen med tilstrekkelige krav til kvalitet innen den fristen. Vi ber derfor kontrollutvalgene om å slutte seg til ny frist for levering 28.02.2014.

7. VEDLEGG 1: AKTUELLE KILDER TIL KRITERIER

Kilder til revisjonskriterier er i hovedsak hentet fra relevante lover og forskrifter, rammeverket for internkontroll (Coso), aktuelle anbefalinger for eierstyring og selskapsledelse, samt de føringer som ble gitt i forbindelse med fusjonen. I fusjonen ble det gitt føringer om effektiv drift og at dette på sikt skulle gi lavere nettleie for alle kunder. Økonomisk teori knyttet til effektivitet kan derfor også være relevant å trekke inn som kriterier i denne sammenheng.

Eierstyring

Et sentralt prinsipp ved godt kommunalt eierskap er at kommunen har en bevisst holdning til hvorfor de eier de selskapene de gjør. Kommuner bør utarbeide og nedtegne formål og strategier for alle sine eierskap i selskaper.⁶ (jf anbefaling 2). Bakgrunnen for denne anbefalingen er todelt: For det første kan det bidra til å sikre tydelige, forutsigbare og etterprøvbare signaler fra eierne til selskapet. KS anbefaler at kommunale eierskap bør være preget av langsiktighet og samfunnsansvar. For det andre kan det bidra til å bevisstgjøre kommunestyret om sin eierrolle, og om det ansvaret som påligger dem som eiere.

Aksjeloven og prinsipper for godt eierskap?

Kommuner som kjøper aksjer i selskaper, vil og bør ha et ønske om å påvirke selskapene på et eller annet vis. Men de kan ikke styre selskapene gjennom den tradisjonelle forvaltningsmessige styringen de er vant til å bruke ovenfor egen administrasjon. De må forholde seg til de styringsformene som følger av den aktuelle selskapsformen, her AS. Det forutsetter for det første at kommunene og eierrepresentantene har tilstrekkelig kjennskap til disse styringsformene, og for det andre at de forholder seg til de spillereglene som følger av aksjeloven og av normer for godt eierskap.

Aksjeloven er basert på en tydelig ansvarsdeling mellom eiere og styret. Dette kommer blant annet til uttrykk i bestemmelser og styrets rolle og ansvar, og i konkrete krav til gjennomføring av generalforsamling. Prinsippet er at eiere utøver sin myndighet gjennom formelle møter i generalforsamling (asl. § 5-1). Det innebærer at kommunene som eiere må styre gjennom generalforsamlingen, ikke gjennom andre linjer, som styret eller ledelsen. Forvaltningen av selskapet ligger til styret, og medlemmene blir valgt av generalforsamlingen (asl. § 6-3).

Det er vanlig å si at eiernes viktigste oppgave er å velge et kompetent styre. Et styreverv i et aksjeselskap er et personlig verv. Styremedlemmer representerer verken partier, kommuner eller andre interessenter, men skal ivareta bedriftens interesser ut fra det formålet eierne har satt. Styremedlemmer i et aksjeselskap kan stilles strafferettslig og erstatningsrettslig ansvarlig for utøvelsen av sitt verv. Derfor bør eiere sørge for et profesjonelt styre med komplementær kompetanse. Et godt virkemiddel for å sikre kompetente styrer, er å vedtektsfeste bruk av valgkomite.⁷ Valgkomiteen bør levere begrunnede innstillinger til generalforsamlingen. Det bør etableres kriterier for styresammensetningen, som kan bidra til å sikre den komplementære kompetansen.

Som et ledd i arbeidet med å sikre nødvendig kompetanse i styret, anbefaler KS at styret årlig foretar en evaluering av egen kompetanse og eget arbeid. Andre tiltak som kan sikre og opprettholde kompetanse er opplæring til nye styremedlemmer, jevnlig tilbud om oppdatering for andre medlemmer og gjennomføring av styreseminarer. Styret bør gi en samlet redegjørelse for sin styring og ledelse i årsrapporten. Det er eiernes ansvar å sikre et kompetent og styringsdyktig styre. Det innebærer at om styret ikke oppfyller eiernes målsetninger, bør de vurdere å endre det.⁸

KS anbefaler at man som utgangspunkt unngår å velge ledende politikere til selskapsstyrene, blant annet for å unngå stadige habilitetskonflikter ved behandling av saker som angår selskapet i kommunestyret. Dette må likevel nyanseres: I noen type virksomheter kan den kompetansen politikere besitter være viktige og nødvendige bidrag til styrenes samlede kompetanse. Politikere med erfaring fra styrearbeid kan også bidra til en høyere interesse for eierstyring til resten av kommunestyret. KS eierforum har vurdert konkret om det burde innføres et lovforbud mot ledende politikere i styrer, men konkluderte med at det ikke ville være hensiktsmessig.

Det følger av kommuneloven § 80a at i selskaper der kommuner eier minst to tredjedeler av aksjene, gjelder kravene til kjønnsbalanse i styret i asl. § 20-6. Det innebærer at hvert kjønn skal være representert med minst 40 %.

⁶ Jamfør KS sin anbefaling nr 2. I NUES anbefaling kap 2 fremgår det i tillegg at selskapets virksomhet bør tydeliggjøres i vedtektene og innenfor rammene av vedtektene bør selskapet ha klare mål og strategier for virksomheten.

⁷ Jamfør KS sin anbefaling nr 8. I NUES kap 7 fremgår det at valgkomiteen bør sammensettes slik at aksjonærfellesskapets interesser blir ivaretatt.

⁸ Jamfør KS sin anbefaling nr 11 og anbefalingene i NUES kap 8 og 9.

Aksjeloven sier ikke noe om hvem som skal representere en kommune i generalforsamling. Etter kommuneloven vil det være kommunestyret, dersom ikke vedtektene bestemmer noe annet (kompl. § 6). Den som skal representere kommunestyret i generalforsamling, må derfor ha fullmakt fra kommunestyret. Eierutøvelsen skal speile kommunestyrets samlede/flertallsbeslutning. Det er derfor sentralt at det opprettes en forutsigbar og klar kommunikasjon mellom eierorgan og kommunestyre i forkant av generalforsamling. KS anbefaler at kommunestyret representeres ved politisk ledelse og at folkevalgte som er involvert i eierstyringen gjennomgår opplæring i de styringsmulighetene som finnes for den aktuelle selskapsformen.⁹

Samfunnsansvar

Samfunnsansvar handler om hvordan verdier skapes, og hvordan virksomheten påvirker mennesker, miljø og samfunn. Kommunalt eide selskaper forvalter fellesskapets ressurser og bør derfor vise samfunnsansvar. Virksomheten bør skje på en måte som samsvarer med befolkningens oppfatninger om rett og galt. Samfunns- og miljømessige hensyn bør derfor være integrert i virksomhetens strategi og daglig drift. Denne problemstillingen tar utgangspunkt i eierens ansvar for å påse at selskapet ivaretar sitt samfunnsansvar, men ser også på selskapet (ved styrets) arbeid på området.

KS Bedrift har tidligere utviklet en egen veileder for arbeid med etikk, samfunnsansvar og antikorrupsjonsarbeid i selskaper (KS Bedrifts, 2006). Der fremgår det følgende suksesskriterier for arbeid med etikk:

- Arbeidet – og oppfølgingen av det - må forankres i ledelsen
- Arbeidet må forankres i strategi og handlingsplaner
- Selskapet bør utarbeide retningslinjer for hva som er dets samfunnsansvar, og hvordan de ansatte skal kommunisere dette gjennom handlinger
- Selskapet bør utarbeide retningslinjer for varslingssaker
- De etiske verdiene må gjøres kjent i organisasjonen og alle ansatte må ta ansvar for etterlevelse av de etiske retningslinjene.

Forankring av selskapets strategier hos eierne

KS anbefaling nr 3 omhandler utarbeidelse og revidering av selskapsstrategier. Trønderenergi har i løpet av de siste årene gjort noen strategiske valg med stor betydning både for selskapet, ansatte og eierkommunene. Det gjelder blant annet fusjoner, oppkjøp og salg av virksomheter og effektiviseringsprosesser. Fra media er det kjent at noen eierkommuner, eller representanter for dem, har uttrykt skepsis og misnøye med enkelte deler av denne utviklingen. Blant annet er det gitt uttrykk for at eierne er lovt effektiviseringsgevinster som ikke har latt seg realisere. Et selskaps strategier skal gjenspeile eierens forventninger. Derfor er det relevant å undersøke i hvilken grad dagens strategier samsvarer med eierens forventninger, og i hvilken grad strategiene er forankret hos de ulike eierne. Eierne vil som regel ta stilling til strategiske spørsmål på oppfordring fra styret og ledelsen. Vi må derfor se nærmere på det beslutningsgrunnlaget eierne er stilt ovenfor ved behandling av slike saker, og vurdere om det var tilstrekkelig til å opplyse eierne om konsekvensene av de strategiske valgene som ble gjort.

Aksjelovens krav til ledelsens økonomioppfølging

Krav til selskapets ledelse fremkommer av aksjelovens kapittel 6. Av § 6-12 fremgår det at det er styrets oppgave å sørge for forsvarlig organisering av virksomheten og at det foreligger fastsatte planer og budsjetter for selskapets virksomhet. Styret skal også holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Aksjelovens § 6-14 slår fast at daglig leder skal sørge for at selskapets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte. Av § 6-15 fremgår det at daglig leder skal minst hver fjerde måned, i møte eller skriftlig, gi styret underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling.

Regnskapsloven

Som aksjeselskap er TrønderEnergi AS regnskapspliktige etter regnskapsloven. Selskapet er pliktig til å sørge for dokumentasjon og oppbevaring av regnskapsopplysninger, og disse blant annet er fullstendighet, nøyaktig og sporbar. Ekstern revisor følger normalt opp avvik på området.

Effektiv drift

Siden TrønderEnergi er et offentlig eid selskap vil det være naturlig å stille samme krav til selskapet som til andre offentlig eide selskaper for å sikre god forretningskikk. Lov om offentlige anskaffelser vil gjelde for Trønderenergi Nett da dette er å anse som en offentlig monopolvirksomhet. Innkjøp vil være regulert av Forskrift om innkjøpsreg-

⁹ Jamfør KS anbefaling nr 1 og nr 7.

ler i forsyningssektorene. Uavhengig av lov offentlige anskaffelser bør innkjøp skje på rimeligste måte ut fra at selskapet bør ha som mål å drive mest mulig lønnsomt.

Krav til fremtidig effektivitet framkom også i prinsippene om nettfusjon som selskapene ble enig om. Krav om samordning av nettleien skulle på kort sikt føre til at TrønderEnergi sine kunder fikk lavere nettleie, mens kundene i Trondheim og Klæbu kun skulle få en beskjeden økning i sin nettleie. Fra partene i fusjonen var intensjonen at det nye selskapet skulle være i front blant de mest effektive nettselskapene i landet. Dette skulle på sikt gi nettkundene enda lavere nettleie.

Intern kontroll

For å sikre at selskapets virksomhet og økonomiforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll, bør selskapet ha etablert et internkontrollsystem som gjør at eierne er i stand til å føre en kontroll med virksomheten. Intern kontrollen skal sikre selskapets verdier og sørge for forsvarlig drift av virksomhetene. Den bør være en integrert del av ledelsens totale styringssystem og tilpasset virksomhetens størrelse og kompleksitet. Anerkjent rammeverk for internkontroll (COSO) operer med fem sentrale komponenter. Disse er knyttet til kontrollmiljø, risikovurderinger, kontrollaktiviteter, informasjon og overvåking/ oppfølging

Kontrollmiljøet består av verdigrunnlaget, holdninger og adferd, og setter standard for ansattes holdning til kontroll. Kontrollmiljøet avspeiler hele organisasjonen, og danner grunnlaget for de øvrige kontrollkomponentene.

Med risikovurderinger menes at ledelsen skal identifisere interne eller eksterne risikoer som kan bidra til å hindre måloppnåelse. Det er viktig at ledelsen gjennomfører dette på flere nivåer i organisasjonen og at risikoreduserende tiltak vurderes.

Kontrollhandlinger dreier seg om handlingsplaner og rutiner for risikohåndtering, og bør utformes som en integrert del av virksomheten. Valg av kontrollhandlinger bør vurderes i forhold til kostnad og nytte av redusert risiko.

Med informasjon menes de opplysninger som er relevant for å styre virksomheten. For eierne og ledelsen av virksomheten vil tilgangen på tilstrekkelig økonomisk informasjon være viktig som styringsinformasjon. Budsjettering innebærer ofte planlegging og beslutning under usikkerhet. Desto større usikkerheten er, desto viktigere er den økonomiske informasjonen som forutsetning for økonomistyringen og de beslutninger som skal tas. Det er i tillegg viktig at den økonomiske rapportering og oppfølgingen er aktuell og av god kvalitet.

Resultater bør *overvåkes og følges opp* mot de mål som er fastsatt. Forutsetningene som ligger til grunn for virksomhetens mål bør gjennomgås med jevne mellomrom. Det bør utarbeides og gjennomføres oppfølgingsrutiner for å sikre at nødvendige endringer eller handlinger blir utført.

Energiloven

Formålet med energiloven er å sikre at produksjon, omforming, overføringer, omsetting, fordeling og bruk av energi skjer på en effektiv og rasjonell måte. Lovens § 1-3 definerer vertikalt integrerte selskaper som virksomheter som utøver produksjon eller omsetning av elektrisk energi i tillegg til overføringer, omforming eller fordeling av elektrisk energi (nettvirksomhet). Trønderenergi er i forhold til denne definisjonen å regne som et vertikalt integrert selskap.

Energilovens kapittel 4 omhandler omsetning av elektrisk kraft. Av § 4-1 fremgår det blant annet at departementet kan fastsette vilkår om organisering og regnskapsførsel. Loven legger til grunn at netteier skal opptre nøytralt, at det tilbys ikke-diskriminerende og objektive punkttariffer og vilkår, at det gis informasjon til kundene om nettet. I energiloven følger det krav om selskapsmessig skille (§4.6) og funksjonelt skille (§4.7). For Trønderenergi inntrer kravet om selskapsmessig skille som følge av at de nå har over 100.000 nettkunder. Krav til funksjonelt skille innebærer at ledelsen i nettselskapet ikke kan delta i ledelsen av den delen av virksomheten som er i konkurransemarkedet.

Behov for å regulere inntektene til nettselskapet, foreligger som krav i omsetningskonsesjonen etter energiloven § 4.1. Se også energiloven § 4.3 og energilovforskriften § 4.4 bokstav a, samt krav til regnskapsmessig skille mellom konkurranseutsatt del og monopoldel. Formålet er å unngå kryssubsidiering mellom monopoldelen og den konkurranseutsatte delen.

Avregningsforskriften¹⁰

Avregningsforskriften skal sikre at kraftleverandører gis tilgang til overføringsnettet og legge til rette for at sluttbrukere på en enkel måte kan bytte kraftleverandør. Nettselskapet skal overfor ulike kraftleverandører opptre som en nøytral aktør. I forskriftens kapittel 8 fremkommer krav til nøytralitet, informasjon, gebyrer og bortsetting av tjenes-

¹⁰ FOR 1999-03-11 nr 301: Forskrift om måling, avregning og samordnet opptreden ved kraftomsetning og fakturering av netjtjenester.

ter. Krav til selskapsnøytralitet og informasjonsplikt fremgår i avregningsforskriftens § 8-1. Nettselskapet skal i enhver sammenheng opptre nøytralt overfor kraftleverandører og sluttbrukere. Forskriften nevner følgende forhold: a) informasjon om kraftleverandører og kraftmarkedet, b) håndtering av leverandørskifter, c) nyetablering av abonnement, d) oversendelse av måledata, e) valg av faktureringsrutiner og f) avregnings- og faktureringsplikt. Nettselskapet skal håndtere informasjon på en måte som gjør at enkeltleverandører ikke kan gis konkurransefortrinn. Videre har nettselskapet plikter å informere sluttbrukere om hvilke kraftleverandører som leverer kraft i deres nettområde.

Ved oppstart av leveringspliktig kraftleveranse i medhold av energiloven § 3-3 skal nettselskapet uten ugrunnet opphold informere sluttbruker om de vilkår som gjelder for leveringen, samt gi sluttbruker informasjon om hvilke kraftleverandører som leverer kraft i området og hvordan en sluttbruker kan skaffe seg en kraftleverandør. Dette skal meddeles skriftlig i form av et oppstartbrev som skal utformes i henhold til mal utarbeidet av Norges vassdrags- og energidirektorat. Nettselskapet skal deretter minimum hver tredje måned gi sluttbruker den informasjon som nevnes i annet punktum, i form av et påminnelsesbrev som skal utformes i henhold til mal utarbeidet av Norges vassdrags- og energidirektorat. Sluttbrukere som mottar leveringspliktig kraftleveranse skal informeres om endringer i priser og leveringsvilkår senest tre uker før endringen finner sted.

Når nettselskapet inngår i vertikalt integrerte virksomheter skal det utarbeides et program for overvåking av nøytralitet jamfør avregningsforskriftens § 8-1a. Programmet skal beskrive de tiltak som er truffet for å sikre at nettselskapet opptre i henhold til nøytralitetsbestemmelsene i energiloven. Nettselskapet har ansvar for å sikre at programmet etterleves, og skal utpeke en person som er ansvarlig for programmet. Det skal fremgå hvilke forpliktelser arbeidstakerne har for å sikre nøytralitet. Alle arbeidstakere i nettselskapet skal skriftlig forplikte seg til å opptre nøytralt overfor kraftleverandører og sluttbrukere. Programmet skal detaljert angi hva slags informasjon som er underlagt taushetsplikt, og hvordan denne skal behandles. Det skal gjennomføres regelmessig opplæring knyttet til etterlevelse av nøytralitetskravene. En årlig rapport med beskrivelse av de tiltak som er truffet, samt resultatene av disse, skal innen tre måneder etter årsskiftet offentliggjøres på en slik måte at den er lett tilgjengelig, samt oversendes til Norges vassdrags- og energidirektorat.

Krav fra NVE

NVE ila TrønderEnergi Nett AS overtredelsesgebyr for brudd på kravet om funksjonelt skille, om nettselskapets nøytralitet og program for overvåking av nettselskapets nøytralitet. Bruddene ble knyttet til energilovens § 4-7 og avregningsforskriftens § 8-1. I tilsynsrapporten ble det gitt 4 avvik og en anmerkning. Det ble blant annet pekt på at morselskapet hadde instruert nettselskapet til å ta en avgjørelse som hadde til hensikt å fremme konsernets interesser og ikke nettselskapets interesser. Avdeling Merke hadde en uklar rolle og hadde gitt innspill til informasjon som nettselskapet skulle videreformidle til sine kunder. Selskapet hadde også brutt omsetningskonsesjonens i forhold til manglende samfakturering med alle kraftleverandører.

NVE framførte følgende forhold som medførte brudd på loven:

- Styresammensetningen i TrønderEnergi Nett
- Instruksjonen om å stoppe MAFI-prosjektet
- Innspill fra avdeling Merke til nettselskapets informasjon overfor sine kunder
- Manglende rutiner og program for overvåking av nettselskapets nøytralitet
- Manglende likebehandling i forbindelse med fakturering.